

ת.ד 102 בני ברק | פקס : 03-5055919
9139191@gmail.com

זבל מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת תרומה תשפ"ד שנה י | גליון מס' 521

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

השקעה קטנה ותוצאה עצומה

בכל עת שאני מתבונן במשמעותה העמקה של המלה אמן, אני שב ונפעם מהעמק הרב הטמון בה, דבר המתבטא לעינינו בפרושים ובסודות הרבים שנגכתבו על אודותיה, בגימטריות ובראשי תיבות הרמוזים בה ובדקדוקי ההלכה המפליגים שנפסקו על אפן וזמן הגייתה.

מדי יום אומרים אנו שבחים ותהלות עד אין מספר, ועם כל זאת מעידים חכמים (דב"ר א) ש"אין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישיראל עונים". מי שלא עמד על סודה של אמן, יתפלא לנכח זאת; מדוע דווקא האמן נצבת ברום המעלה לפני ה' ואולם מי שזכה להפיר בסודה, לעולם לא ישבע ממנה! הן לא לחנם כה יקרוה גדולי הדורות, ומי לנו גדול מהאר"י הק', אשר עליו העידו שבכל יום היה מקדיש מזמנו היקר לענות אמן אחר ברכותיהם של מתפללים רבים, "ואפלו היו מאה היה עונה אמן אחריהם" (שערי תשובה ו ה).

בבואנו לשמים גם אנו נפיר בסודה של אמן, שהרי כלנו נצטרף לה לפתיחת שערי גן עדן, וכמאמר חכמים (שבת קט"ב): "כל העונה אמן בכל כחו - פותחים לו שערי גן עדן, שנאמר (ישעיה כו ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים'. האמן, כמוה כסיסמת פלא הפותחת את כל השערים בעולם הבא, ואם כן בעולם הבא, על אחת כמה וכמה בעולם הזה בכחה לפתח שערים ולחולל פלאות.

כאמור, איננו מבינים את עמק סודה של אמן, אמנם זאת עלינו לדעת, כי כדי שהאמן תפעל את פעלתה, עלינו לענותה כהלכתה. חשבתי דממות זאת לתשלום בכרטיס אשראי. המשלם אינו מבין את כל התהליך הפרוץ בתשלום, אמנם יודע הוא כי כדי שהתשלום יתקבל, עליו להקיש את הקוד הסודי במזיק. כך האמן, כמוה כמלת קוד סודית, שאף אם איננו מבינים את מהותה, שומה עלינו להקפיד לענותה כהלכתה.

ואם במשלים עסקינו, בעולם ההשקעות ההשקעה המבקשת ביותר היא זו שהרווחים שהיא מניבה גדולים לאין ערוך ממנה - היש השקעה רוחנית העונה להגדרה זו יותר מענית אמן? ענית אמן כהלכתה קלה כל כך לבצוע, וכחה כה רב!

מדי בקר נשמעות סביבנו ברכות השחר לרב, ובמשך כל היום והלילה נאמרות סביבנו ברכות אין סוף. מאמינים אנו בדברי חכמים על כחה הגדול של ענית אמן, ואם כן בודאי לא נותר ולו על אמן אחת. נבקש מכל אחד שמברך בקרבנותו שיברך בקול ויזכנו בזכיה הגדולה מכל - בענית אמן.

בקריתא 'פתחו שערים לענית אמן'.

שבת שלום,

א' תמוז תשפ"ד

'מאה ברכות' בשנים

"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" (כה ב)

בזהר הקדוש (ניקה ר ב) דרשו את תבת 'תרומה' כשתי תבות: "תרי [שנים] ממאה", פרמז לקב ששעור תרומה גדולה לפי 'עין בינונית' הוא אחד מחמשים, דהינו שנים ממאה.

רבי אליעזר הורוץ מטרניגרד באר פי דרשה זו מרמזת אף למאה הברכות שאנו מברכים מדי יום, שגם הן מכנות תרומה ונדבה, ככתוב (תהלים קיט ח): "נדבות פי רצה נא ה'" (ראה תנחומא פקודי ט).

ויש ללמד מכך שמאה הברכות צריכות להאמר בשנים, כלומר באמירת הפה ובכוננת הלב כאחד, ולא מן השפה ולחוץ וכגוף בלא נשמה, ועל כך אמר הכתוב: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", ללמדך שרק המברך בכוננת הלב זוכה שברכותיו תתקבלנה לרצון (נעם מגדים).

נתן להוסיף ולומר לאור הדברים שבדרכת 'תרי ממאה' אף נרמז שכל אחת ממאה הברכות הנאמרות ביום צריכה להאמר בשנים - האחד מברך ומשנהו עונה כנגדו אמן.

בני ישראל ברכו על תרומת המשכן

"וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת" (כה א)

הרשב"א בתשובותיו (ח"א סי' יח) הביא את דעת ר"י בן פלאט שאין מברכים על תרומה הנתנת לצרכי בית המקדש, לפי שהנותן אינו נותן משלו כלום, וכפי שאמר דוד המלך בשעה שהקדיש לבית המקדש את החמרים שנאספו לבנייתו (דה"א"ו כ"ד): "כי מרף הכל ומידך נתנו לך".

ואולם רבי יהודה בן יקר (פרוש התפלות והברכות ח"ב עמ' עג) כתב שמברכים על תרומה הנתנת לבית המקדש, וכן כתב החכם צבי (סי' קכא). רבי נתנאל הכהן פריד בעל הפני מבין מוסיף, שלדברי ים לפרש שאף על פי שלפני הברכה אין התרומה שיכת לתורם, על ידי הברכה קנה התורם את התרומה, ונחשב לו כאלו תרם משלו, וכפי שאמרו חכמים (ברכות לה א) שהפסוק (תהלים קטו טו) "והארץ נתן לבני אדם" נאמר לאחר הברכה, שאז עובר לרשות המברך הדבר שעליו ברך. לפיכך דקדקה התורה וכתבה: "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם", כלומר תרומה זאת שברכו עליה, נחשבת כאלו נתנה מאתם (פני מבין).

לברך בשמחה אף על הרעה

"חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת וחמשים ללאת תעשה בקצה היריעה אשר במחפרת השנית מקבילת הללאת אשה אל אחתה" (כו ה)

דרש בעל דגל מחנה אפרים: במסכת ברכות (נד א) הורו חכמים כי ח"ב האדם לברך על הרעה כשם שהיה מברך על הטובה, כלומר שעליו לברך "דן האמת" על הרעה, באותה שמחה שהוא מברך "הטוב והמטיב" על הטובה (ראה שם ס ב), סבת הדבר היא, כי אף מה שגראה לעיני האדם כרע, באמת טמון בו טוב עבדו.

לזאת פרמז הכתוב שלפנינו: "מקבילת הללאת" - את שני ההלולים, על הרעה ועל הטובה, יש לעשות באפן מקביל ותואם - בשמחה (ואולי ישראל השלם [פייטקוב תרע"ג] דף מז ע"א).

התפלה שעמדה ליהודי עירק

בטרם גמלה בלבו החלטה שכלל לא היתה פשוטה עבורו לבצוע; הוא קבל על עצמו לסים אמירת לא פחות מאלף ספרי תהלים למען הצלת יהודי עירק.

רבי שמואל, שכבר לא היה צעיר באותה עת, היה עמוס כבר קדם לכן בסדרי למוד שונים שמלאו את סדר יומו לעיפה, אולם לא איש כמוהו יותר לעצמו. וכך, במשך החודשים הבאים הוא הקדיש עוד שעות ארוכות מזמנו היקר, התאמץ בכל כוחו, והצליח לסים בכל יום שלושה ספרי תהלים; הראשון באשמרת הבקר לאחר אמירת תקון חצות, השני קדם תפלת ותיקון, והשלישי בשעות שלפני הצהרים.

רבי שמואל לא גלה את אגני איש על הקבלה העצומה שקבל על עצמו. איש לא היה יודע על כך לעולם, אלמלא הזדמן לביתו, כמה חדשים לאחר מכן, בנו יקירו, הצדיק רבי מנדל גפנר. היה זה בשבת קדש אחר הצהרים, ורבי שמואל היה שקוע באותה עת באמירת תהלים כהרגלו, כשהוא בפרקים האחרונים של הספר. רבי מנדל צפה בו קורא ברגש רב את הפרקים האחרונים של הספר.

כשסיים האב לקרא את הפרק האחרון נפלטה מפיו אנתח רוחה עמקה, כזו שהעידה כי רבי שמואל סים זה עתה משימה קשה עד מאד...

"מה יום מיומים? מדוע אבא נרגש כל כך?" רבי מנדל התקשה לכלא את תמיתו, והוא הביע אותה באזני אביו.

רבי שמואל לא מהר להגיב. נראה היה כי הוא חוכך בדעתו אם לספר או לא... לבסוף נפלטו מפיו המלים: "חשבתי שלא לגלות, אך כיון שבאת בדיק עתה, אולי משמים כגון שיתדע... האם זוכר אתה את יום התפלה על יהודי עירק? הידיעות המחרידות שנשמעו משם זעזעו אותי. לא יכלתי לשוב לביתי לאחר אותו מעמד מבלי שקבלתי על עצמי לומר אלף ספרי תהלים בעבורם. בחסדי שמים זכיתי זה עתה לסים את קבלתי עוד בטרם חלפה שנה מאז. כעת אני בטוח כי ישועתם קרובה לבוא..."

לא היה זה פלא כאשר תקופה קצרה לאחר מכן, בתאריך כ' באדר תש"י, התבשרו תושבי הארץ כי הגיעה הרוחה ליהודי עירק. הממשל האכזר נכנע לדרשותיהם של מדינות המערב והתיר ליהודים לעזב את בתיהם ורכושם ולעלות לארץ הקדש.

החדשות המשמחות הפכו לשיחת כל, אולם רבי שמואל כבר חזר לשבת בפנתו הקבועה על התורה ועל העבודה. זמן יקר התפנה לו והוא מהר למלאו בעוד ועוד סדרי של תורה ועבודת ה'.

ספורים ירושלמיים' ח"ד עמ' 113

לעלות לארץ אבותיהם, גדלה והתעצמה באותם ימים עד מאד, אולם ממשלתם החליטה למנע זאת מהם בכל תקף. כך, חרף הסבל הרב שהיה מנת חלקם, נשללה מהם הזכות לעזב את ארץ מולדתם, וכך היתה המדינה כבית כלא גדול ואכזרי עבור יהודיה.

בעירק של אותה תקופה השלכו יהודים רבים לבתי הסהר באמתלאות שונות ומשונות, וסבלם של אלו שהעזו לנסות להבריח את הגבולות היה גדול אף יותר, הם סמנו מיד כאויבי המשטר, וגורלם נחרץ לסבל ולהתעללות קשה.

השמועות על מצבה הקשה של יהדות עירק הדויה נגעו ללבם של המוני בית ישראל בארץ הקדש. ברחבי ירושלים נתלו מודעות שבהן הודיעו על כנוס עצרות תפלה המוניות למען התר עלייתם של יהודי עירק ארצה.

באחת מאותן עצרות התאספו אנשים, נשים וטף, זקנים עם נערים, ברחבת בית הפנסת המרפז "ישועות יעקב" שבשכונת מאה שערים. מגידי מישרים עוררו את הקהל, והכל הזילו דמעות כמים לשלומם של יהודי עירק.

בפנה שקטה עמדה לה אחת מדימות ההוד של ירושלים באותם ימים, הצדיק רבי שמואל גפנר. כמו תמיד הוא היה נחבא אל הפלים, אולם אותות הצער נכרו היטב על פניו. לבו היה קרוע מצער על אחינו בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה.

איש קדוש וגדול בתורה היה רבי שמואל, ואולם הוא עשה כל מאמץ כדי למחות את עקבות גדלותו. היתה לו חנות ממתקים קטנה, ממנה הפיק כדי פרנסתו

בדחק. ואולם אף בעודו ישוב בחנותו לא פסק לרנע מללמד. אנשי ירושלים מתרגשים היו לראותו במלאכתו; ידו האחת אוחזת בספר, והשניה מעניקה ללקוחות את מבקשם.

עתה עמד רבי שמואל כשלבו אפוף כאב, גון ודאגה לגורל אותם יהודים שלא הפיר ממיו. ספר תהלים היה אחוז בידו, ועניו דמעו ללא הפוגות בתפלה לישועתם.

התפלה הסתיימה, המתפללים התפזרו לאטם לביתם, אולם רבי שמואל עודנו עומד לפני ה'. הוא לא אבה להמשיך בשגרת חייו

שנת תש"ט. רוחות המלחמה ששררו בארץ הקדש הלכו ושכנו. זה מכבר נחתם הסכם שביתת נשק עם מדינות ערב שנלחמו על גבולותיה של ארץ ישראל, ונדמה היה כי השקט בין כלל יושבי האזור שב לשור על פנו.

בשונה מרב מדינות ערב, בחרה ממשלת

התפלה הסתיימה, המתפללים התפזרו לאטם לביתם, אולם רבי שמואל עודנו עומד לפני ה'. הוא לא אבה להמשיך בשגרת חייו בטרם גמלה בלבו החלטה שכלל לא היתה פשוטה עבורו לבצוע; הוא קבל על עצמו לסים אמירת לא פחות מאלף ספרי תהלים למען הצלת יהודי עירק.

בית הפנסת מאיר טוויג בבגדד. היחיד מחמשים וששה בתי הפנסת שנותר בשלמותו.

עירק שלא לחתם על הסכם שביתת הנשק, ומשום כך היא ראתה את עצמה במצב מלחמה מתמשך עם העם הישב בציון. אמנם כיון שבהתאם לנסבות ולמקומה הגאוגרפי לא היה בידיה לנקם ביושבי הארץ, היא בחרה תחת זאת להתאכזר לרבות היהודים שנותרו לדור תחת חסותה. יהדות עירק העתיקה והמפארת החלה לסבל מאפליה קשה ומרדיפות בלתי פוסקות: רכושם של היהודים היה לבז, ומעת לעת נערכו בהם פוגרומים שגבו קרבנות רבים.

שאיפתם הכמוסה של יהודי גולת בכל

'משפטי פיהו' של הקב"ה

"זכרו נפלאותיו אשר עשה מפתיו ומשפטי פיהו"

אמרו חכמים (מכילתא בשלח פרשה ד, ע"פ רש"י שמות טו ג) כי בשונה ממלך בשר ודם אשר בזמן שהוא נלחם באויביו אין בו כח לעשות דבר נוסף, הקב"ה, אף בשעה שהוא נפרע מאויביו, אוהז הוא במדת הרחמים וזו את בריותיו. הרא"ש מפרש שעל מדה זו אנו משבחים אותו בפסוק זה: "זכרו נפלאותיו אשר עשה" - ומה הם? העבדה שבכחו לעשות בד בבד הן את "מופתיו" - במלחמה, והן את "משפטי פיהו" - בהנהגת העולם בדרך הטבע (דרשות הרא"ש דרוש רסב).

עוד פרש רבי שלמה קלוגנר:

הסבה שהפליא הקב"ה לעשות נסים ונפלאות בעת יציאת מצרים, היא כדי שגם אם יחטאו ישראל ויתחילו כליה חלילה, לא ינהג עמם במדת הדין. שכשם שגם בשעת קשי אדם אינו ממנה להפטר מעסק שהשקיע מאמץ רב בהקמתו, כך לא יגזר הקב"ה כליה על ישראל, אף אם יחטאו, אחר שהוציאם ממצרים באותות ובמופתים להיות לו לעם סגולה. וכבר אמרו חכמים (שמ"ד מג ט) שזו היתה כונת משה באמרו לאחר חטא העגל (שמות לב יא): "יחרה אפק בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכת גדול וביד חזקה". אם כן זו אף הכוונה בפסוק זה: "זכרו נפלאותיו אשר עשה", והם "מופתיו" העצומים שעשה בהוציאו את ישראל ממצרים, אשר הם "משפטי פיהו" - שבאמצעותם מוציאם הקב"ה זכאים בדין (קהלת שלמה ז ט).

שכשם שכשפוסק באסור והתר וכיוצא בזה, מקבלים דעתו, כמו כן, כשפוסק באיזה ענין מקבלים דעתו, ונעשים מופתים על ידו. וזהו בחינת המופתים שמספרים מהגאונים שהיו בדורות שלפנינו" (לקוטי מוהר"ן ח"ב אות מז).

וספר רבי משה מרדכי שולזינגר: פעם בא לפני יהודי חסיד ברסלב וספר על מופת גדול שזכה לראות על ידי שהזכיר עצמו אצל הגר"ש אלישיב. בשומעי זאת אמרת לו: "הלא כך אמר הרבי מברסלב, שעל ידי הפוסקים נעשים מופתים" (שעורי משמר הלוי ברכות ה א).

המשפטים מזכירים את המופתים

"זכרו נפלאותיו אשר עשה מפתיו ומשפטי פיהו"

דרש ה'תפארת שלמה': הדרך שבאמצעותה נקים את חובתנו לזכור את הנפלאות אשר עשה עמנו הקב"ה ולהודות לו עליהם, היא באמצעות "מפתיו ומשפטי פיהו", דהינו קיום הדינים והמשפטים שנתחדשו לזכרון המופתים שעשה עמנו, כדגמת הלכות חזקה ופורים, שנתחדשו בעקבות הנסים שנעשו בימים אלו (תפארת שלמה חזקה).

עוד פרש רבי יחזקאל סרנא, ראש ישיבת חברון: המופת הגדול מכל "נפלאותיו אשר עשה", הוא העבדה שבמעמד הר סיני זכינו לשמע את משפטי התורה מפי הגבורה ממש, ונתרנו בחיים. כפתיב (דברים ה כג): "כי מי כל בשר אשר שמע קול אלקים חיים מדבר מתוך האש כמנו ויחיי" (ספר זכרון אחר האסף עמ' תרעט).

הצורך בזכירה מתמדת

"זכרו נפלאותיו אשר עשה מפתיו ומשפטי פיהו"

פרש המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין:

בתחלה אמרנו: "שיחו בכל נפלאותיו", ועתה אנו אומרים: "זכרו נפלאותיו אשר עשה", ללמדנו שאין די בשיחה בעלמא, אלא יש לזכור בכל יום את נפלאותיו, "שמבלעדי הזכירה המתמדת, יפעלו שרשי האדם את פעולתם, ולבו של אדם הסבור כי הכל מקרה ינחה ויזדריכהו בכל מעשיו, ויתרחק מאמונת ה' יתברך" (אור יחזקאל ח"ז עמ' נב).

'משפטי פיהו' של הצדיק

"זכרו נפלאותיו אשר עשה מפתיו ומשפטי פיהו"

כך פרש המבי"ט פסוק זה:

"זכרו נפלאותיו אשר עשה" הקב"ה מצד עצמו, ואף את "מפתיו" שנעשו מחמת "משפטי פיהו" של הצדיק, כדגמת גס העמדת החמה במלחמת כנען, אחר שגזר יהושע (י ב): "שמע בגבעון דום וירח בעמק אילון" (באור המבי"ט לפרק שירה).

בדומה לכך דרש רבי נחמן מברסלב: לעתים עושה הקב"ה לאדם מופת על ידי "משפטי פיהו" של תלמיד חכם הפוסק הלכות;

"כמה מעלות טובות..."

באמירת ברכות השחר מדי בקר, בצותא חדא עם עוני אמן, זוכה האדם לכמה מעלות טובות:

ג. בזכוי הרבים בענית אמן. "ולפי ששכר המזכה הנו בהתאם לרום מעלת המצוה, המזכה את חברו במצות ענית אמן, רב שכרו עד מאוד" (פלא יועץ ערך עניה).

א. לברכות משלמות, שהרי "אף ענית אמן חלק מן הברכה" (רש"י ברכות מז א ד"ה עד).

ד. בהקפדה על כבוד שמים, שכן "כבודו של ה' יתברך לברכו בפני קהל עם" (ילקוט מעם לעז' משפטים עמ' תשלא).

ב. שברכתו תעלה עד כסא הכבוד וכריזו עליה: "זהו הדורון ששלח לפני המלך" (זהר עקב רעא א).

"אין לאדם שכר ברכה עשרה זהובים, אלא על ברכה שמברך בפני אחרים, אבל ברכה שמברך בינו לבינו - לא" (ט"ז חו"מ שפב ד).

המשפיע רבי אליהו ראטה

רבי אליהו ראטה ו' באדר א' תשנ"ב

רבי אליהו נולד לאביו רבי ישראל ואל ראטה בירושלים בשנת תרס"ה. בימי בחורו נסע עם הוריו לאוסטריה לצורך ענין רפואי. בהיותו שם דבק ברבי יוסף אלימלך כהנא הי"ד, ונשאר ללמד בישיבה שעמדה בראשותו בעיר צעהלים, שבה שקד על תלמודו לילות כימים. בהמשך, אחר שהתעטר מהר"א כהנא בכתר רבנות העיר אונגוואר, עבר עמו רבי אליהו, עמל להקים את ישיבת רבו מחדש ואף התמנה לכהן בה כמשגיח.

בשנת תרצ"ד, לאחר כעשר שנות למוד ועבודת ה' בצל רבו, חזר רבי אליהו לארץ ישראל. כאן דבק באדמו"ר רבי שלמה מזויעהל והיה לנאמן ביתו ואיש סודו. בירושלים שמש כמשפיע רחני בישיבת שומרי החומות ובישיבת רוזין, ותלמידיו נצרו את זכרו לארץ ימים. אף שלא זכה לילדים ואף היה מדכא ביסורים, לא פסק כל ימיו מלהודות לבוראו כל הטובה שהוא גומל עמו.

ב' באדר א' תשנ"ב נפטר רבי אליהו בבית החולים 'שערי צדק' כשתלמידיו זועקים "שמע ישראל" ליד מטתו, והובא לקבורה בהר הזיתים בירושלים. לאחר פטירתו הוציאו תלמידיו את הספר 'איש צדיק היה' המתאר את פעלו ומשנת חייו.

אמון מגרשת מחלות

המשפיע רבי אליהו ראטה אמר לתלמידיו שומעי לקחו:

"דעו לכם, כי על ידי עגנית אמון פהגו, משפיעים אנו על עצמנו השפעות טובות בגשמיות וברוחניות ומגרשים המחלות מן הבית. כל אדם צריך לחשב חשבונו של עולם, מה הוא מעדיף - האם ללכת לדרש ברופאים או לענות אמון בקול" (איש חסיד היה' עמ' רלא).

ויכבר היה מעשה שבאו להזכיר לפניו את אחד מתלמידיו, בחור צעיר שקלה אנושות. מיד אסף רבי אליהו את באי ביתו, הגיח לפניהם על השלחן מגון סוגי מאכלים המחזים בברכות שונות, ובקש שכל אחד יברך בקול ובכונה ברכה ראשונה וברכה אחרונה על כל אחד מסוגי המאכלים, והכל יענו אחריו אמון בכונה לזכותו של הבחור החולה. על הנהגה זו אמר רבי אליהו כי היא "תקון גדול והמתקת הדינים נפלאה עבור החולה" (שם עמ' רסח).

ברכות בקול ובכונה

בעת עריכת שלחן הפרות בט"ו בשבט אצל כ"ק האדמו"ר מזויעהל זצ"ל, היה ר' אליהו מבקש מהמשתתפים: "אנא מכם, אל תתבישו, וכו' אותי לשמע כיצד אתם מברכים את ברכות הפרות בקול ובכונה". כמו כן היה רגיל להזכיר את דברי האר"י הק' (שער רוח הקדש' דף ט, הובאו דבריו בפ' חיים' קנח עו) שבאמירת ברכות הנהנין בכונה אפשר לזכות לרוח הקדש (שם עמ' שמז).

מפעל חייו

מפעל חייו של רבי אליהו היה לעורר ולהתריע בכל עת על אמירת הברכות בקול, בשפה ברורה ובכונה. בכל עת היה נשמע קולו מבקש בתחנונים: "טייערע יודען! פענטשט אויך די ברכה!" [יהודים יקרים! אמרו את הברכה בקול!] פניו קרנו באשר עלאי בכל עת שראה שנענים לבקשתו, וקולות הברכות ועגנית אמון הדהדו בהיכל בית המדרש ונשמעו מכל עבר (שם עמ' שמח).

מאה ברכות

רבי אליהו היה מפציר ומתחנן מכל מי שדרך על מפנתו, להקפיד מאד על אמירת מאה ברכות בכל יום בקול ובכונה, והסביר שהקפדה על כך היא שמזכירה ליהודי לנהג כהלכה לאורך כל היום כלו.

באחד מימי ההלולא של רבו, רבי שלומקה מזויעהל זצ"ל, הלהיב רבי אליהו כדרך את הצבור בחשיבות אמירת מאה ברכות בקול ובכונה ועגנית אמון לאחריו, ובאותה הזדמנות הוסיף ואמר: "דעו כי הנשמה אינה רוצה להתנתק מהמקור העליון והקדוש שממנו נחצבה ולרדת לעולם השפל, ורק כשאומרים לה שבועלם הזה ממליכים את הקב"ה מאה פעמים ביום על ידי אמירת מאה ברכות,

היא מסכימה לרדת" (ראה זוה"ק דף דף עז א).

עוד אמר: את חיוב מאה הברכות הסמיכו חכמים על הפסוק (דברים יב:י): "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה", וכדפרש רש"י (שם ד"ה מה): "אל תקרי מה אלא מאה" - "מאה [ברכות] ה' אלקיך שאל מעמך". מלשון הפסוק משמע שזוהי כביכול כל בקשת ושאלת הקב"ה מעמנו, ואף מבאר בו שאמירת מאה הברכות היא הדרך היחידה להגיע ליראת ה', וזאת לפי שבכל ברכה וברכה יש בטוי ותזכרת שיש מנהיג לביירה, שהוא ברא ויצר הכל (שם עמ' רל).

השפעת הברכות

ספרו תלמידיו של רבי אליהו: בקרבנותו התגוררו שני יהודים אשר השפעו מדבריו על מעלת אמירת הברכה בקול, אלא שבעוד האחד היה מברך בקול, הגדיל השני והקפיד לברך בקול רם עד שאף העוברים והשבים ברחוב היו שומעים את קול ברכותיו ועונים אמון. שכרם היה בהתאם; שניהם זכו לברכה גדולה בפרנסתם, אלא שזה שקול ברכותיו נשמע ברחוב העיר, זכה לברכה כה גדולה, עד שהיה באפשרותו אף לפרנס אחרים (שם עמ' ת).

אמון - צידה לדרך

כאשר שמש רבי אליהו ראטה כמשגיח בישיבת רוזין בירושלים, התארגנה בישיבה נסיעה למקומות הקדושים. רבי אליהו בקש שהבחורים יצטיידו לנסיעה זו במיני מאכל מגונים שיש לברך עליהם ברכות שונות. וכך, לאורך כל מהלך הנסיעה ברכו הבחורים זה אחר זה ברכות הנהנין בקול, כשהכל עונים אחריהם אמון.

נסיעה מלאת התעוררות זו נחרתה לעד בלב הנוסעים. מעל הכל שמש להם כהשראה דמותו הקורנת של רבי אליהו, שגבר היה כי אין בעיניו תענוג גדול יותר מעגנית אמון (שם עמ' רסח).

עגנית אמון שהחזירה בתשובה

באחת משיחותיו ספר רבי אליהו על יהודי שחזר בתשובה מכח הנהגתו לברך כל ברכה בקול:

היתה לו לרבי אליהו קביעות להכניס בכל יום לקיוסק ששכן בקרבת ביתו, לשתות שם כוס משקה ולברך "שהכל" בקול רם. המוכר היה יהודי רחוק מתורה וממצוות, אלא שלאחר זמן מה ערך חשבון בנפשו: אם יהודי כה חשוב מגיע לכאן בכל יום ומברך בקול, אין ראוי לעמד כנגדו בגלוי ראש רבי אליהו, ולא לענות אמון. הוא השיג אפוא כפה ומאז בכל פעם שברך לפניו רבי אליהו, כפה את ראשו וענה אחריו אמון. עד מהרה השפיעה הנהגה זו על נפשו, ולא עברו ימים רבים עד ששב בתשובה שלמה. "הרי לנו", אמר רבי אליהו, "שעל ידי אמירת ברכה בקול נתן לשונות ליהודי את כל מהלך חייו ולקרבו להשם יתברך" (שם עמ' רל).